

Katyń 1940

<https://katyn.ipn.gov.pl/kat/przedmioty-i-relikwie/pamietniki-z-katynia/12426,Wajs-Bronislaw.html>
22.02.2024, 19:16

PAMIĘTNIKI Z KATYNIA

Wajs Bronisław

Wrzesień 1939 r.

N. 3.

Zd[uńska] Wola.

N. 10

Kartofelki [?]

Nd. 17.

Duży sad świetnie jabłka, wieś - d[obry] obiad.

Pn. 18.

Marsz na Łuck - złe wiadomości - do Włodzimierza.

Wt. 19

Nad Bugiem - niedoszła przeprawa - Włodzimierz.

Śr.20

Włodzimierz - niewola - marsz.

Cz. 21

Spanie w rowie przy szosie - marsz.

Pt. 22

Spanie na rżysku przy stole. Marsz. Spanie na ornie roli przy szosie.

Sb. 23,

Łuck.

N. 24

Łuck.

Pn. 25

Łuck

26.

Łuck - godz. 1 wyjazd kol[eją]

Śr. 27

Wagon na wchód - jazda na Równe.

Cz. 28

Rewizja w Kryspienie i dalsza jazda na wschód Szepetówka - nocleg w koszarach.

PT. 29

Szepetówka rewizja i rejestracja - wyjazd na wschód.

Sb. 30.

Wagon i dalej na wschód - postój na st[acji] Koziatyn.

Październik 1939r.

N. 1.

W nocy postój w Kijowie i dobry kapuśniak w szkole. Godz. 8. Rano dalej na wschód.

Pn. 2

Dalej w kierunku Moskwa - godz. 2 obiad w Briańku

Wt. 3.

Moskwa - cały dzień postój w wagonie bez jedzenia - 1-szy śnieg i zimno, noc straszna wag[onie].

Śr. 4

Jazda z Moskwy na południe bez jedzenia - zimno - fasunek - chleb i konserwa.

Cz.5

Jazda w dalszym ciągu - obiad godz. 12 w Bałujcie (?) - postój do godz. 3 rano.

Pt. 6

Kupiańsk – postój – Puszeki[no -?] godz. 7. Dalsza jazda w nieznaną bez jedzenia.

Sb. 7.

Postój cały dzień na nieznanym przystanku. Godz. 16 marsz 3 km, zimno.

N. 8

[Ra]no 2 szklanki herbaty i chleb. Noc – postój w tym miejscu. Niedziela rano mycie się po 8 dniach. Wciąż bez jedzenia].

Pn. 9

Przejazd kolejką na kwatery. Stary piękny klasztor zbudowany w 1917 r., położony na pięknym wzgórzu. Brak wody 43 ludzi w b[ardzo] małym pokoju.

Wt. 10

Siedzimy cały dzień na kwaterach na podłodze. Chce się jeść. Śniadanie o godz. 10. Czekamy na obiad o godz. 15.30.

Śr.11

Śniadanie – zupa z soczewicy. Obiad o godz. 15. 1-szy raz (...) z kaszy jaglanej z kapustą. Kolacja – kipyatok bez chleba.

Cz. 12

Nic nowego. Śniadanie, obiad i kol. Identycznie jak 11 bm.

Pt. 13

Sprawa bez zmian. Cos zrobili z obiadem. Wszyscy latają ze sraczką. Przez noc byłem 5 razy.

Sb. 14

Bez zmian. Latanie ustało. Golenie strzyżenie.

[z lewej strony na marginesie kalendarzyka dopisek: „Od dn. 9 do 14 Gorodok Potywski Łagier]

N. 15

Dyżurny. Zamiatan.[ie] i palenie torfem w piecach. Śniadanie – zupa z peluszki, obiad z kaszy jag[lanej].

Pn. 16

Śniadanie i obiad – zupa z peluszki. Pościłem cały dzień – żołądek nawalił. Sraczka okropna.

Wt. 17

Piękna pogoda (...) żarcie bez zmian.

Śr. 18

Kuchnie objął (...) kolega. Porcje te same. Jedz[enie] trochę lepsze. Bania

Cz. 19.

Porcje bez zmian chude i małe.

Pt. 20

Kopane latryny i budowanie prycz. Pada śnieg.

Sb. 21.

Bez zmian. Fasowanie i dzielenie machorki (50 gr paczka na 10-ciu).

N.22

Co za rarytas. O jak dobrze, że ja nie palę. Kapelan, wspólna modlitwa, łązy godz. 10 -11.

Pn. 23.

Pranie bielizny Kobsz pod. [?] Uczta - udało mi się ściągnąć z wozu bolszewickiego kilka kartofli i upiec w popiele.

Wt. 24.

Nic specjalnego. Fasowanie oleju do chleba.

Śr.25

Mycie podłogi bolszewikom. Obiad o godz. 19. Pogoda straszna deszcze cały dzień. [Pod datą 24 i 25 dopisano z boku]: Wiadomości o utworzenie protek.[toratu].

Cz.26.

Pogoda słoneczna - ciepło. Śniadanie o godz.15. Obiad o godz. 20.

Pt. 27

Zbiórka o godz. 7. Jakież sprawdzanie. Nic nowego. Dr Gondek zmarł. Żołądek mi nawala.

Sb. 28

Pogoda słoneczna – ciepło. Post ścisły ze względu na żołądek.

N. 29

Ambulatorium – dezynteria. Latarnia w dalszym ciągu i post ścisły.

Pn.30

Sraczka jak jasny gwint. Na szczęście na śniadanie manna, którą odgrzałem sobie na obiad.

Wt.31

Sraczka nadal. Dieta w dalszym ciągu – chleb pieczony na blasze – gorzką herbata.

Listopad 1939 r.

Śr. 1.

Godz. 4.30 pobudka. Godz. 7 wymarsz z Gorodoka. Godz. 12 na stacji Tołkino. Godz. 16 odjazd w nieznane.

Cz.2.

Godz. 7 w Briańsku i o godz. 9 śniadanie – kapuśniak i kasza. Godz. 13.30. Odjazd w kierunku Moskwy. Godz. 21 w Kozielsku.

Pt.3

Okropny całonocny marsz 8 km na nowe kwatery. Rewizja – bania – walka o prycze, sienniki i koc. Strasznie nerwowy dzień.

Sb. 4 .

Stałe zmiany i przenoszenia się z pryczy na pryczę. Życie lepsze.

N. 5

Spot[kałem]. Inż. Lissnera. Nabożeństwo o godz. 13. 1-sza zbiórka i 1 pluskwa. Fasowanie cukier, herbata (...) machorka i zapałki.

Pn.6

Śniadanie godz. 12. Pęczak. Obiad : godz. 18 jak zwykle 2 dania : kapuśniak i pęczak na gesto.

Wt.7

Święto w ZSRR. 22-ga rocznica rewolucja (...) Nadzieja na kiełbasę i w ogóle coś lepszego zawiodły,

Śr.8

2 święto w ZSRR. Strawa już gorsza. Wieczorem przedstawienie dzieci i kino.

Cz.9.

3-cie święto w ZSRR. Wiadomość o zamachu na Hitlera w Monachium.

Pt.10

Nic nowego prócz wiadomości latrynowych. Rejestracja cały dzień.

Sb.11.

Nabożeństwo krótkie „Boże coś Polskę” i „Jeszcze Polska nie zginęła”. Kino wieczorem – Puszkina.

N. 12.

O godz. 8 -mej Masza św. w piwnicy. Furmański „Rom” karykatury do książki pamiątkowej. Godz. 12.30 modlitwa niedzielna. Wieczorem kino.

Pn. 13

Zupy gorsze. Klub czynny. Próba chóru i wieczorem występy solowe.

Wt.14

Śniadanie godz. 11 – zupa na rybie – świństwo. Obiad godz. 17 woda i trochę kaszy. Dr Rybus, kino.

Śr.15

Podał adres do domu chorążemu Szymańskiemu, który miał jechać do Łodzi.

Cz.16

Wiadomości przygnębiające. Wyjazd na razie nieaktualny. Pęcherz nie trzyma[,] mokro.

Pt. 17

Grochówka na śniadanie i na obiad (...) tylko rzadka. Przyjechała grupa ofic[erów] z Szepietówki przez Starobielsk.

Sb. 18

Wiadomości pesymistyczne. Hologreber. Bielizna wciąż mokra.

N.19

Msza św. o godz. 6.00 w naszym baraku 1. Od 20 bm. Wolno pisać 1 list na 30 dni.

Pn.20

Dr Słomczak ranny jest w Starobielsku. Wysłałem 1-szy list do domu. Fasowanie cukru i herbaty.

Wt.21

Pkt. Wołoszyn przyrzeczoną forszę nie dał, kreci. Kategorycznie nie odmówił[;] już nie poruszę tej sprawy więcej.

Śr.22

Cały dzień byłem w domu przy Celince.

Cz.23.

W niewoli 1-sza znaleziona krowa [wesz] w koszulce. Bania i wszy w bani. Chleb niewypieczony jak glina.

Pt.24.

Znalazłem znowu jedną wszę w koszulce. Rozpoczyna się zima. Pada śnieg i bierze mróz.

Sb.25

Polowanie na wszy bez rezultatu. Bielizna brudna prać nie można bo zimno.

N. 26

Polowanie na wszy negat[ywne]. Nastąpił przesyt wiadomości latrynowych o wyjeździe.

Pn. 27

Ambulatorium, pęcherz. Skrobanie kartofli w kuchni. Kino.

Wt. 28

Polowanie na wszy - pozytywne 1 większa. Ambulatorium - brak lekarstwa.

Śr. 29.

Urodziny. Lekarstwa jeszcze nie otrzymałem. Prowokacja w kinie. Gwizdanie i wyjście z kina^[1]

Cz.30

Szczepienie przeciw durowi brzuszemu. Plotki o wyjeździe potęgują się. Odprawa w sprawie protestu.

Grudzień 1939 r.

Pt. 1.

Wojna z Finlandią. Fasowanie: cukier, machorka, herbata i zapałki. Pieczenie sucharów z chleba.

Sb. 2.

Plotki wyjazdowe. W skicie powiesił się chor. Zakrzewski - depresja.

N. 3

Nabożeństwo. Fotografia w 2 pozach, profil i na wprost. Bania. Otrzymaliśmy pierwszą bieliznę. Wiadomości medium.

Pn. 4

Zł. 400 - otrzymałem od kpt. Wołoszyna. Dr Mogilnicki wygłosił pogadankę „Uśmiech dziecka” - cudnie.

Wt.5

3 kaszy. Pęcherz się poprawił. Czuje się lepiej. Na śniadanie kasza na gęsto.

Śr.6

3 kaszy. 2-gie szczepienie przeciw durowi brzuszemu. Obiad zupa z pęcaku i pęczak na gęsto.

Cz. 7

3 kaszy. Włosy postrzyżone nożyczkami od *manicure* Kisiel kg. Rb. 7.40. Inż.. Eiger - contra Gandhi (...) [?]

Pt. 8

2 kaszy. Roraty g. 4 z katakumb (...) „Małpi gaj” „Dom maniaków” „Blok po wszą”, „Cyrk”.

Sb. 9

3 kaszy. „Plac nędzy”, „Indyjski Grobowiec”, „Agencja Jop”, 2-ch księży ze „Skitu” do *tiurmy* za wspólną modlitwę.

N.10

3 kaszy. Modlitwy wspólne zabronione, jak również gry w karty i pogadanki. Padają stale deszcze - błot.

Pn.11

3 kaszy i na śniadanie ryba smażona. Cukier po 4.20 za kg. Plotki fantastycz[ne]

Wt.12

2 kaszy i zupa pomidorowa z makaronem. Zmiana pogody na mróz. [Za] Ruble do złotych 20 żądają.

Śr.13.

3 kaszy. Za Rb. złotych 13 (...) dostał 13 dni tury. Za zelówki trzeba płacić 12 Rb. Kg słoniny 28. Nie można dostać.

Cz.14

Kg cukru 4.20 Rb. 3 kaszy. Woda Ulrichsowi na głowę z puł[?]. Wiadomości radiowe ze świata: Liga Narodów. Armia (...) na wschodzie. Kombryk - Imbryk[2]

Pt. 15.

3 kaszy. Piękna pogoda. Praca za drutami wieczorem. Mordobicie w baraku między inż. Eigerem i X. przy stupajkach. Z miejsca obaj do tury na trzy dni.

Sb.16

2 kaszy i zupa z makaronem. 15° mrozu.

N.17

10 minut skupienia o godz. 10. 2 kaszy i zupa rosół z makaronem. Egierski do Schreiblera - Kup. [?]

Pn. 18

Ryba goto[wana] i kasza – śniadanie obiad kasza na gęsto i zupa – rosół z makaronem.
Złudzenia wyjazdowe pryskają.

Wt.19

Śniadanie – makaron z sosem. Obiad: zupa z makaronem i kaszą na gęsto. Ofic. zabił psa i obdzierał ze skóry. Przyłap. i zamknięto?[\[3\]](#)

Śr.20

Strawa jak z poprzedniego dnia. Dr Lipski z Łodzi zmarł na dyzenterię. Komendant 4 komp[ani]. Dr Zyblewski z Brześcia. Ks. Ziółkiewski zamknięty do tury na 7 dni – święta.

Cz. 21

Na pogrzeb Lipskiego pojechali do Kozielska. Dr Mogilnicki (...)

Pt.22.

Dr Szydł. Zawieja śnieżna i zimno. Dr Rybus – pogawędka. 2 razy woda z makaronem i 1 raz kasza na gęsto.

Sb. 23.

Śledzie i ryba. Zakaz śpiewania kolęd. Dziwny nerwowy ruch i przygotowania. Transport dwudziestu kilku[\[4\]](#). Wigilia, życzenia, sałatka.

N.24

Zupa i ryby – rano. Obiad zupa z makaronem i kasza na gęsto. „Wieczór Wesoły” wys. [?] „Rom” Furmański. Recheński.

Pn.25

Hernes i Lobo. Jak 24[-go] tylko do kaszy – gulasz. Wieści wyjazdowe. List wysłany do domu.

Wt.26

Dr Mogilnicki – Kriegspapa. Lista na województwa. Dr Szarecki – pierwsza karta z W-wy:
niem[ieckiego] zaboru.

Śr.27.

Rano makaron z sosem. Obiad zupa z makaronem i kasza na gęsto.

Cz.28

Zupa z kaszy. Obiad – zupa z makaronem i kasza z gulaszem. Mróz siarczysty. Kpt Siwicki
(...) fuj koniec.

Pt.29

Chiflerski – list z Łodzi. Makaron z sosem. Zupa z makaronem i ryba got[owana]. Dr
Kamański (?) fuj koniec.

Sb. 1,5 śledzika na śniadanie. Obiad zupa z makaronem. Żarcie coraz gorsze.

[dalsze chronologiczne notatki prowadzone są od początku kalendarzyka w uaktualnionych
odpowiednio dla roku 1940 rubrykach roku 1939.]

Styczeń 1940

1.

Nowy Rok. Wesołek.

2.

2 razy grochówka - woda. Przeniesienie ze Skitu do n[aszego] obozu [ludzi z terenu] okup[acji] niem[ieckiej]. Mróz.

3.

2 razy grochówka - woda i kasza manna. Brak pasty do butów. Już 3 tyg[odnie] buty nie czyszczone.

4.

Rano 2 łyżki kaszy - manny słona jak siarka. Obiad pierdzi - zupka. Janiszewski z wojewódz. (...)

5

Rano ryba smażona na zimno słona jak siarka. Obiad pierdzi - zupka. Podział na zabory.

6.

[Zabór] Niemiecki - do nas [,] CCCR [sic] do Skitu. Rano pierdzi - zupka, obiad 2 x.

7.

Śniadanie zupka nie wiem z czego. Obiad : pierdzi - zupka. Mróz 54° [?]. Cywilów z za drutów wywiezione.

8.

Stawa coraz gorsza. Nie otrzymaliśmy jeszcze (...) za 1/1 rb. Rano zupa (...) zupa z makaronem.

[brak jednej strony maszynopisu. Notatki od 9 stycznia do 21 lutego 1940 r.]

21- 22.

600 listów, ja nie. Rano - kasza manna. Obiad makaron (...). Mróz zwolnił.

23.

Rano - zupa i kilki. Obiad kapuśniak i kasza. Z żołądkiem lepiej Józkiewi (...)

24.

Rano - kasza obiad - kapuśniak i kasza. Zmarł por. Nowakowski z War[szawy].

25.

Skupień do ambulatorium na grypę. Rano zupa z mąki. Obiad kapuśniak i kasza 1.000 listów ja nic.

26.

Lissner kartka od siostry. Rano zupa z kluseczek. Obiad kasza i kapuśniak. Mróz z wichurą zimno.

27.

Rano - zupa kasza. Obiad zupa z kaszy i kaszy. Bez zmian. Job cichszy.

28.

Rano - zupa z makaronem. Obiad kapuśniak i makaron. 700 listów a ja nic.

Rano - zupa. Obiad zupa z makaronem i kasza. Imieniny Furmańskiego. Skupień wrócił z ambulatorium.

Marzec 1940 r.

1.

Rano - zupa z kaszy. Obiad - zupa z makaronem i kasza. Dzień *oddycha*

2.

Rano - zupa z kaszy i kilki. Obiad zupa z makaronem. Dezynfekcja I bloku. Okropny dzień. Chleb w piecu (...)

3.

Rano - zupa z kaszy. Obiad z makaronem i kasza. Cały dzień śnieg pada.

4.

Rano - zupa z kaszy. Obiad - zupa z suszonych kartofli i kasza. Imieniny: Kazimierz Janiszewskiej i Garduła.

5.

Rano - zupa kasza na rybie śmierdzącej. Obiad kapuśniak i kasza. 1200 listów a ja nic i nic. Śnieżyca.

6, 7.

Rano - zupa kasza obiad kapuśniak i kasza. Rozprawa z dr Tabędzkim o kipiatak. Furmańskiego do latryny. Rozmowa z bol[szewikami] o cenach w Kozielsku. Rano zupa z kaszy. Obiad - kapuśniak i kasza

8.

Rano – zupa z kaszy. Obiad zupa z kaszy i kasza. Sędzia Szymański, a kpt. Smoleński z 28 pp [pułku piechoty] walizka koc itd.

9.

Rano – zupa z kaszy. Obiad zupa z makaronem i kasza. Ogień na strychu w I bloku.

10.

Pakowanie się i panika. Ogień ugaszono. Rano – zupa z kaszy. Obiad – kapuśniak i kasza.

11.

Rano – zupa z kaszy. Obiad kapuśniak i kasza. Pogorzelski z Węgloboku przy pryczy vis à vis.

12.

Rano – zupa z kaszy. 20° mrozu. Obiad – kartoflanka z suszonych kartofli i kasza. Talony do pisania listów.

13.

Rano – wiadomości pokoju między CCCR [sic] a Finlandią. Odwilż – ciepło 1-szy dzień wiosna. Rano – kasza. Obiad kapuśniak z kartofl.

14.

Rano – zupa z kaszy. Obiad – kartoflanka i kasza. Kpt. Kras(...) i sny.

15.

Rano - zupa z kaszy i śledzik[,] obiad - kartoflanka i kasza. Inż. Jan Holc. Hernes i inni.
Wysłałem 4-ty list do Celi. 300 listów, ja nic.

16.

Rano - zupa z mąki i śledź. Obiad- zupa z kaszy i kasza.

17.

Otrzymałem kasrtke od Celi z 20.02.40 r. i list od Franka z 18.02.40 r. Pierwsze wiadomości.
Rano - kartoflanka i śledź. Obiad zupa z kaszy i kasza.

18.

W obozie huczy w sprawie indywidualnych wyjazdów do państw neutralnych. Rano kasza.
Obiad - kartoflanka i kasza.

19.

Rano kartoflanka. Obiad kartoflanka z makaronem i kukurydza nieugotow[ana]. Żołądek nawalił, bóle.

20.

Rano - zupa kasza i śledź. Obiad - kasza i kasza. Pogoda piękna, ale zimno, mrozy od 20°.

21.

Rano - zupa z kaszy. Obiad - zupa z kaszy i kasza. Do odstąpienia ciotka [?] za porcję cukru i śledzia.

22.

Rano - zupa z kaszy i śledzia. Obiad - zupa z makaronem i kasza z kukurydzą. Pierwsze opalenie.

23.

Rano - zupa z kaszy nieugotowanej i śledź. Obiad - zupa z kaszy i kasza. Bania z upadkami.

24 - 25.

Rano - 2 łyżki kaszy na gęsto. Obiad - zupa z makaronem i kasza z gulaszem. Poranek w „Grobowcu Indyjskim”, wieczorem w pierwszym bloku. Skrzypce zrobione przez inż. z pryczy. Rano zupa z kaszy i śledź. Obiad zupa z kaszy i kasza.

26.

Rano - zupa z kaszy i pół śledzia. Obiad - zupa z makaronem i kasza. Radio nieczynne. Wiadomości żadnych.

27.

Rano - zupa z kaszy. Obiad - nieśmiertelny kapuśniak i kasza. 700 listów[,] z Łodzi dostał Zalasik. Wiadomości z kraju okropne i różne. Triebe dostał kartkę.

29.

Rano - kasza na gęsto. Obiad - kapuśniak i kasza. Wiadomości z Łodzi o podziale miasta na północ - Żydzi, południe - Polacy.

30.

Rano kasza na gęsto i śledź. Obiad - zupa z kaszy i kasza. 600 listów. Dla mnie paczka. Wydana będzie jutro.

31.

Rano - zupa z kaszy. Obiad zupa z kaszy i kukurydza. Odebrałem paczkę wysł[aną] 3.01.40 r. Ciepłe kalesony, koszula, szalik i skarpetki, torebka pierników (...)

Kwiecień 1940 r.

1.

Wdzieliłem dwie zupy (20) i było po zabawie. Dwie chusteczki do nosa. Rano zupa z kaszy i pół śledzia. Obiad zupa z kukurydzy i kasza.

2

Felieton Furmańskiego o Łodzi na podstawie wiadomości z listów. Rano kasza na gęsto. Obiad - zupa z kaszy i kasza.

3.

Rano - kasza na gęsto i śledź. Obiad - zupa z kaszy i kasza. Zabrano transport 74 do wyjazdu. Wielki ruch w obozie.

4.

Ks. W. zginęła. Rano kasza na gęsto. Obiad - kasza zupa i kasza. Transporty odchodzą.

5.

Rano - zupa z kaszy. Obiad - zupa z kaszy i śledź. Transporty odchodzą. Wyjechali Westerski, Wołoszyn.

6.

Rano - kasza na gęsto i śledź. Obiad - zupa z kaszą i kasza. Cały Skit wrócił do nas.

7.

Rano zupa z kaszy i śledź. Obiad – zupa z pęcaku i kasza. Poszedł transport 110. 3 generałów. Pytanie – dokąd?

8.

Rano – zupa z kaszy i śledzie. Obiad – zupa z kaszy i kasza. Transport c-a 300 odszedł. Pojechał Zalasik.

9.

Rano – kukurydza na gęsto i śledź. Obiad – kartoflanka i kasza. Transport c-a 500. Dr Szyld. Niemcy zajęli Danię.

10.

Rano – śledzie. Obiad kartoflanka i kukur. Przerwa w transporcie. Niemcy desant w Norwegii.

11

Wyjechali z Kozielska z obozu: Wajs, Ulrichs i Skupień. 12 godz. wag. więzienne 19.30 odjazd z Kozielska – dokąd?

12

Wagony więzienne dla skazańców zakratowane. Bez jedzenia i wody. W przedziale 1x2 – 6 nas wojennoplennych. Postój w Smoleńsku. Godz. 22 zupa z kaszy już zimna.

[1] Obiecany film chciano zastąpić odczytem na temat warunków życia w ZSRS. Jeńcy opuścili salę kinową.

[2] Przewisko komendanta obozu (kombriga).

[3] Prawdopodobnie chodzi o zakatowanego przez oficerów NKWD psa, którym opiekowali

się jeńcy i który nienawidził sowieckich mundurów.

[4] W przeddzień Wigilii wywieziono dwudziestu kilku jeńców – przede wszystkim duchownych różnych wyznań.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)